

A sepia-toned photograph of a wooded path. In the foreground, a large tree trunk is on the left. The path leads into a dense forest. In the middle ground, a group of people is gathered on the path. One person is seated on a bench or chair, while others stand nearby. The overall atmosphere is quiet and romantic.

Breng Romantiek Terug

Visie op Westbroekpark en Scheveningse Bosjes met de Waterpartij

Woord vooraf

Den Haag, die mooie stad achter de duinen, heeft niet alleen een blauwe kust maar ook een groene long. Tussen Scheveningen en het centrum liggen het Westbroekpark en de Scheveningse Bosjes met de Waterpartij. Een bijzonder groengebied met vele sferen. Deels parkachtig met een rosarium van wereldallure, een speelweide, open water waar je kunt dobberen, monumenten rond de Waterpartij (o.a. Indisch Monument en England Spiel) en deels bosjes met kleine paadjes waar je nog kunt verdwalen.

Onderhoud en handhaving zijn kwesties die al geruime tijd tot sluimerende discussies leiden tussen gemeente en bewoners. Herinrichting ligt een stuk gevoeliger. College en Gemeenteraad van Den Haag hadden een extern bureau opdracht gegeven om de inrichting beter te doen aansluiten bij internationale ambities. Het plan is keurig ter visie gelegd en zienswijzen konden worden ingediend. De vele reacties (3200) waren voor een groot deel negatief. Duizenden vreesden dat het geliefde bos en park zouden worden aangetast en vroegen deze juist te behouden. Het plan is van tafel gehaald. Een nieuwe aanpak betrof niet de inhoud maar een nieuw proces. Niet de gemeente maar een Denktank bestaande uit twaalf inwoners van de stad is gevraagd een visie op het gebied te formuleren.

De leden van de Denktank zijn eind 2016 voortgekomen uit acht stadslabs - in ieder stadsdeel één - en benoemd door het College van Burgemeester en Wethouders. De centrale vraag was: 'Hoe kunnen we het Westbroekpark en de Scheveningse Bosjes (inclusief Waterpartij) met behoud van eigen karakter aantrekkelijk houden, aantrekkelijker maken en beter verbinden voor alle Hagenaars en bezoekers?' De gemeente heeft de visievorming gefaciliteerd door ondersteuning en kennis beschikbaar te stellen. De Denktank is een experiment van democratische vernieuwing dat het midden houdt tussen loting en verkiezing enerzijds en afvaardiging en benoeming anderzijds.

Anders dan tot dan toe gebruikelijk in Den Haag zijn de leden geen vertegenwoordigers van bewoners- en belangenorganisaties maar inwoners van de stad die het gebruik goed kennen. Dit neemt niet weg dat de leden opgeteld een enorm netwerk hebben, dat tijdens de visievorming actief is uitgebreid door gesprekken in het gebied, een informatiebijeenkomst, nieuwsbrieven, sociale media en zo verder.

De visie doet recht aan de signalen die uit de vele reacties en de stadslabs spreken en appelleert aan essenties van de Romantiek in de negentiende eeuw, gepositioneerd in onze eenentwintigste eeuw: natuurbeleving, zingeving, individualisme en kijken naar de toekomst. In het licht van de Omgevingswet is de visie een waardige bouwsteen voor de Omgevingsvisie van Den Haag. Denktank en College bieden de visie gezamenlijk aan de Gemeenteraad aan. Want ook voor dit experiment heeft die het laatste woord. Als dat positief is zal de visie worden uitgewerkt in een plan of zelfs meer plannen, met het oog op realisatie.

Waar de visie het werk is van de Denktank Westbroekpark, Scheveningse Bosjes inclusief Waterpartij, is de uitwerking in plannen een taak van de gemeente in goed overleg met beheerders, bewoners, ondernemers en bewoners- en belangenorganisaties. Voor een adequate doorwerking van de visie in de plannen verdient het aanbeveling om ook daarbij (leden van) de Denktank te betrekken.

Peter van Rooy, procesbegeleider

Inleiding op de visie

Net als vrijwel alle andere metropoolregio's met daarbinnen grote steden trekt ook Den Haag steeds meer mensen aan. Het Centraal Planbureau rekent met een groei van vijfduizend nieuwe Hagenaars per jaar. Naar verwachting gaat een meerderheid van de nieuwkomers als eenpersoons-huishouden wonen in een binnenstedelijk appartement. Verdere ruimtelijke verdichting lijkt dus een gegeven.

Omdat een mens geen robot maar een levend wezen is, trekken we erop uit om in contact te komen met elkaar en met de oorsprong van het bestaan. Als individuen, opstandig tegen het burgerlijke, met liefde voor de natuur, met historische belangstelling en op zoek naar zingeving. Onze tijdsgeest is die van de Nieuwe Romantiek.

Verwondering door een sprong van een eekhoorn, een duik van een roofvogel, bloemen voor een monument of een verrassend gesprek met een nog onbekend persoon haalt ons uit ritmes die anders zouden vastroesten. Goed voor onze gezondheid en voor onze economie.

Want waar we als Nederland voor onze toekomstige werkgelegenheid steeds meer aangewezen zijn op ontmoetingen en creativiteit, is dit van vitaal belang.

Sommigen van ons maken eens in de paar jaar een verre reis naar relatief ongerepte gebieden zoals Extremadura of Patagonië maar velen gaan een paar maal per jaar naar een natuurpark zoals de Veluwe en regelmatig tot dagelijks naar een groene long in de nabijheid. Aldus onderzoekers in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. Kwaliteitsgroen in de stad is waarschijnlijk het meest van betekenis. In het centrum van Den Haag en Scheveningen is dat relatief schaars.

Het gaat vooral om het Westbroekpark en de Scheveningse Bosjes met de Waterpartij en omliggende groengebieden. Deze bronnen van vitamine-G(roen) sluiten op elkaar aan maar worden doorsneden door infrastructuur. Vooral de Prof.B.M. Teldersweg springt in het oog als steeds drukkere verbinding voor gemotoriseerd verkeer evenwijdig aan de kust, een bijna onneembare barrière voor wandelaars en dieren.

Steeds meer mensen met steeds meer wensen doen een beroep op het Westbroekpark en de Scheveningse Bosjes (hierna het park en het bos). Want openbaar groen om de hoek nodigt behalve tot wandelen of joggen ook uit tot evenementen, feestjes, barbecues en ambulante handel.

Doordat het een relatief vrije omgeving is, lijkt het alsof alles kan. Dat is echter schijn omdat het incasseringsvermogen van de natuur eindig is. Ook dieren en planten hebben rust en ruimte nodig om te kunnen overleven. Het is de kunst om het gebied zo in te richten en te onderhouden dat het voor mensen aantrekkelijk blijft en voor natuurlijke processen geschikt blijft.

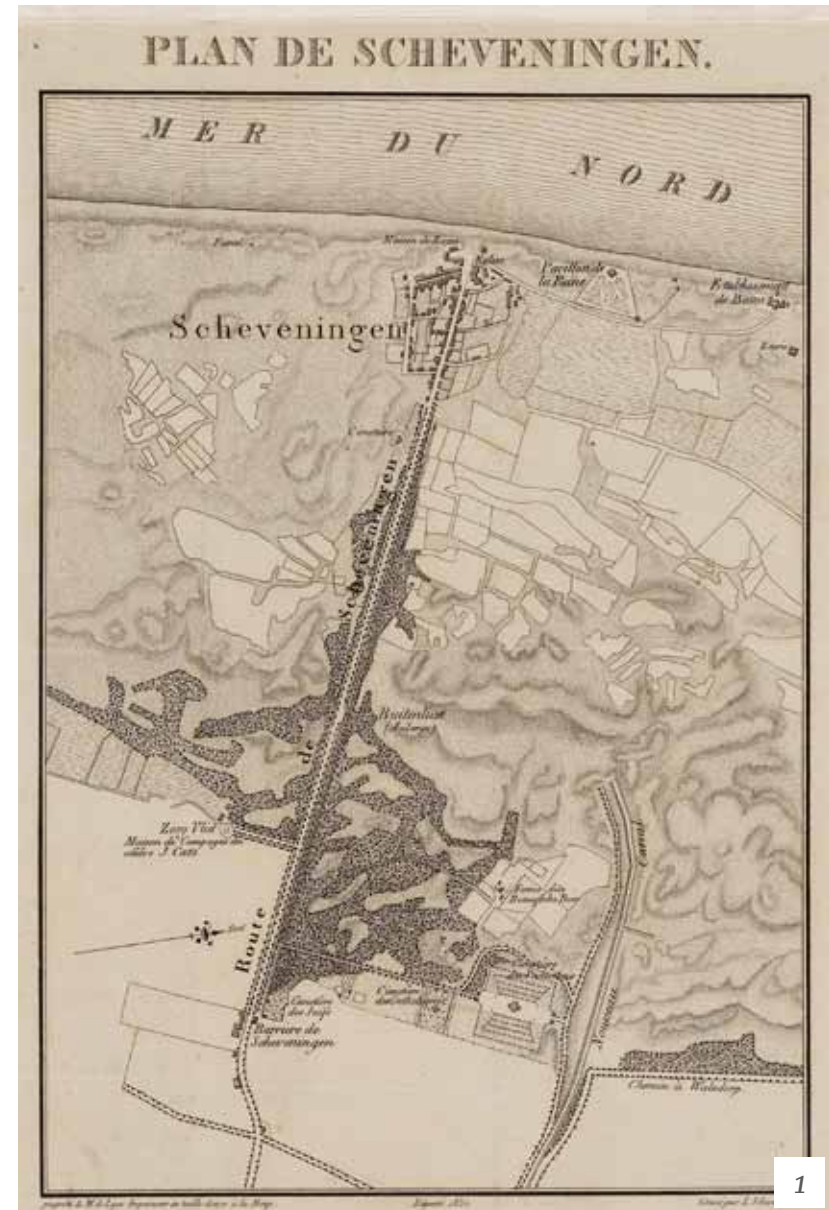
Het gebied hoeft daarvoor niet op de schop. Integendeel: het gros is goed zoals het is. Meest van belang is het te behouden en veilig te stellen voor alle mogelijke aantastingen die in een grote stad altijd op de loer liggen. Met een planmatige uitwerking van deze visie neemt de kans op vitale coalities tussen mens en natuur, nu en in de toekomst, wezenlijk toe.

In deze visie zijn de kwesties opgenomen en zijn de actiepunten benoemd, beargumenteerd en geplaatst in de tijd.

Impressie van sferen in het gebied

gebied visie Denktank

1. Kaart Scheveningen - 1832
2. Indisch Monument - 1990
3. De 72 trapjes - ca. 1915
4. Open plek in Scheveningse Bosjes
5. Theeschenkerij de Waterkant
6. Spelende kinderen
7. Ver Huellbank - 1960
8. Recreanten
9. Huijgenspoort - ca. 1940
10. Belvédèreduin
11. Rozenconours Westbroekpark - 2015

Verbinden en Versterken

Uit de reacties op het eerdere plan, de stadslabs en de bijeenkomsten van de Denktank zijn breed gedeelde principes te halen. Ze staan voor de waarden die door velen belangrijk worden gevonden. Tijdens de visievorming hebben de principes geholpen als vuistregels bij het maken van afwegingen.

Elke keuze voor verbetering is gestoeld op minimaal één van de principes. Ook in de toekomst kunnen de principes dienen als grondslag voor ongetwijfeld nieuw te maken keuzen.

Uitgangspunt van de Denktank is verbinden en versterken.

Principes

1. Behouden of uitbreiden van het oppervlak van duinbos en park en koesteren van de landschappelijke diversiteit.
2. Verbeteren van verbindingen voor natuur en voor mensen als gasten in die natuur.
3. Waarderen van natuur en groen inclusief cultuur-historische waarden als Haagse kernkwaliteiten.
4. Veranderen uitsluitend op basis van overtuigende meerwaarde voor de kernkwaliteiten van het gebied.
5. Verhogen van participatie bij het beheer van het gebied.

Panorama

De principes appelleren aan natuur, landschappelijke diversiteit, sferen in het gebied, verbindingen, cultuurhistorische waarden, kernkwaliteiten van de stad en het gebied en het bijzondere van het groen zo anders dan een gemiddeld stadspark. Op basis van de feitelijke situatie, de belevingen ervan en de principes tekent zich een panorama voor 2030 af.

Het duidt op een verlangen, in de wetenschap dat de toekomst niet is in te polderen. Om die reden is het panorama uitsluitend in schetsmatige beelden vervaardigd. In volgende hoofdstukken zijn de spanning tussen de feitelijke en de beoogde situatie verwoord in de vorm van thematische kwesties en zijn daaruit actiepunten afgeleid, die in een tijdslijn zijn geplaatst.

schets huidige situatie omgeving Teldersweg

schets beoogde situatie omgeving Teldersweg

Oud Scheveningen

Van Stolkpark

Statenkwartier

Zorgvliet

Park Sorghvliet

Infocentrum

Belgisch Park

Nieuwe Scheveningse Bosjes

Duttendel & Wittebrug

Archipel

De buizerd

Autovrije weg

Rust

Natuurbrug

Rust

Beheer Eikenstoven

Rust

Veilig fietsen

Rust

Hubertusduin

Rust

Rust

Rust

30 Km

Open nissen

Natuurbrug

Rust

Toiletten bij de speeltuin

Rust

Prinsenvinkenpark

Natuur en biodiversiteit

Kwesties

- Onderwaardering van de betekenis van het gebied als groene longen voor geluk en gezondheid van bewoners, als klimaatbuffer, als aantrekkingskracht voor nieuwe bewoners en als vestigingsfactor voor bedrijven en instellingen.
- Versnippering en daardoor vermindering van aaneengesloten groen door infrastructuur en bouwwerken waardoor barrièrewerking voor met name zoogdieren en amfibieën. Dieren raken in een isolement en zijn daardoor op termijn gedoemd te verdwijnen.
- Toestroming van steeds meer mensen met steeds meer wensen in de impliciete verwachting dat in het groen nog vrijwel alles kan wat elders is ingekaderd. De vrijheid van de één eindigt echter waar die van de ander begint.

Huidige situatie eikenstoof op Belvédère

Actiepunten

1. Ecologisch beheren van het bos, waarbij mensen doen wat grote grazers (runderen, paarden, wisenten) in uitgestrekte natuurgebieden doen: gefaseerd ingrijpen, zorgen voor opgaande bosranden met zoomvegetaties, openhouden van stukken, behouden van oude bomen en onderbegroeiing, herleven van dood hout, et cetera.
2. Aanwijzen van rustgebieden voor natuur en mensen, die vrijwaren voor ontwikkelingen en verstoring. Daarover (bijvoorbeeld via informatiebordjes) gemotiveerd communiceren. Zo wordt onder meer duidelijk waar, waarom en wanneer rust gewenst is.
3. Behouden en waar mogelijk uitbreiden van het oppervlak aaneengesloten groen en verbeteren van verbindingen (ecotunnels, ecoducten, touwbruggen, et cetera) binnen het gebied en met omliggende groengebieden, waardoor populaties voldoende groot zijn en er voldoende uitwisseling tussen populaties mogelijk is om soorten te kunnen doen voortbestaan.

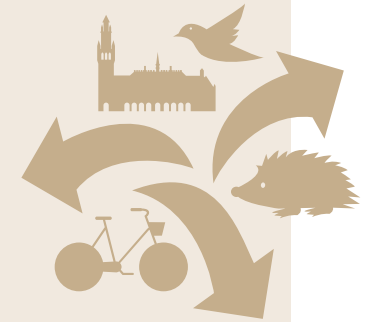

Impressie meer ruimte voor eikenstoof door goed beheer

Verbindingen voor mens en dier

Kwesties

- Doorsnijding van het gebied en van de verbindingen met andere groengebieden door wegen voor gemotoriseerd verkeer zoals de Prof. B.M. Teldersweg en de Scheveningseweg. Deze wegen vormen barrières en zijn onveilig voor mensen en dieren.
- Ontsluiting van het bos door een (te) intensief padenpatroon is op zijn minst voor de natuur ongunstig. Verharding van paden nodigt uit tot intensiever gebruik en doet daarmee een aanslag op rust en stilte.
- Bewegwijzering van park en bos in relatie tot andere parels van de stad (musea, monumenten, gebouwen, instellingen) is slecht. Groen is niet waardig opgenomen in presentatie van de stad als geheel.

Huidige situatie Teldersweg bij Indisch Monument

Impressie verdiepte Teldersweg met natuurbrug

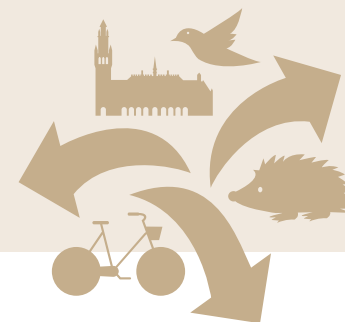
Verbindingen voor mens en dier

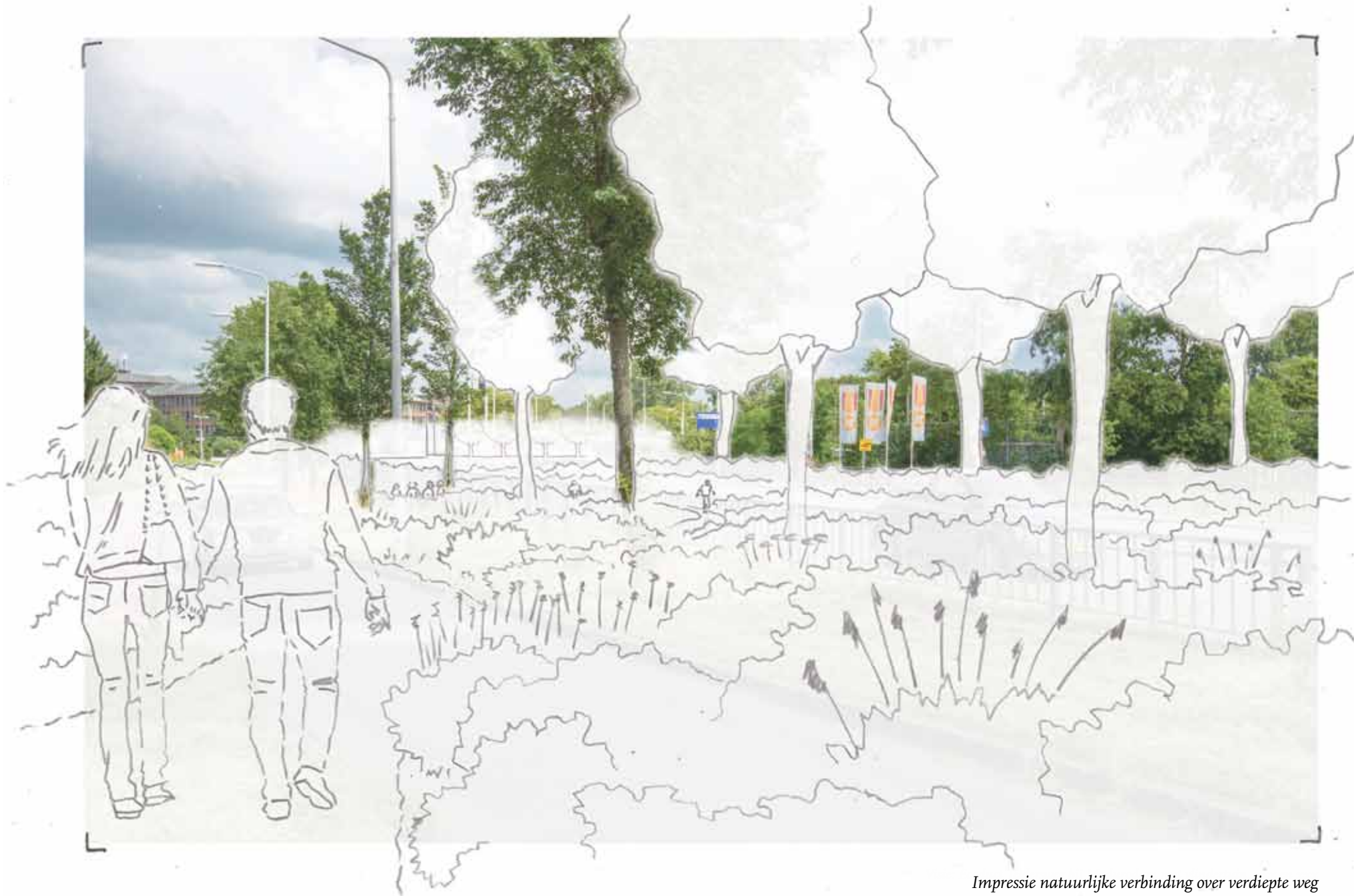
Actiepunten

- 4 Realiseren van verbindingen over de Teldersweg voor mens en natuur ter hoogte van de Ver Huellweg en net na de Waterpartij richting Scheveningseweg. De overkluizingen tot 250 meter met kruiden en struiken vormen ecoducten met wandel-, fiets- en ruiterspaden. De Teldersweg zakt naar beneden na het viaduct over het Schevenings kanaal en gaat onder de Aletta Jacobsweg door. De vier op- en afritten blijven bestaan. De verlaagde weg veroorzaakt minder geluidsoverlast.
- 5 Vergroenen van wegen: bijvoorbeeld Aletta Jacobsweg en Ver Huellweg. Onnodig asfalt terug naar passende proporties, waardoor minder ruimte voor autoverkeer en meer ruimte voor groen. Hierbij rekening houden met parkeergelegenheid voor onder meer de begraafplaatsen en het Indisch Monument. Fietspaden blijven behouden en worden kwalitatief verbeterd. Betrekken van bewoners en ondernemers bij de uitwerking in plannen.
- 6 Geleidelijk autovrij maken van het bos en waar nodig uitsluitend toegankelijk voor bestemmingsverkeer.

Huidige situatie daling Hubertusviaduct bij Madurodam

Impressie natuurlijke verbinding over verdiepte weg

Impressie toevoeging toiletgebouwtje en waterspeelplaats op de Zandvlakte

Gebruik, beheer en onderhoud

Kwesties

- Opvattingen over natuur zijn divers, variërend van moestuintjes en rijen keurig geschoffelde perkplanten tot ondoordringbare ruigtes en leven in dode bomen. Bij gevolg staat het onderhoud niet los van soms individuele opvattingen over wat wel of niet wenselijk is.
- Zonerings binnen het gebied zijn dermate vervaagd dat fiets- en wandelpaden door elkaar lopen, dat scooters en brommers op wandelpaden rijden, dat honden ook loslopen buiten het losloopgebied en dat vrijwel alles uitnodigt tot een barbecue.
- Voorzieningen in de sfeer van toiletten, prullenbakken, zitbanken, picknicktafels, et cetera zijn onder de maat in zowel kwantitatief als kwalitatief opzicht.

Actiepunten

- 7 Scheiden en accentueren van paden voor fietsers, wandelaars en ruiters. In het Westbroekpark het wandelpad beschikbaar stellen voor vormen van ongemotoriseerd verkeer mits respect voor de wandelaar en een maximum snelheid van vijftien kilometer per uur.
- 8 Geleidelijk vervangen van asfalt op een deel van de paden in het bos door natuurlijke en duurzame materialen zoals leem, schelpen & olivijn en verminderen van het aantal paden waar dat nodig is voor de natuur.
- 9 Benutten van kansen voor de natuur op grond van de ruimtelijke structuur en de gradiënten in het gebied (hoog-laag, nat-droog, water-stuifzand, voedselarm-voedselrijk) en verankeren van de kansen in een dynamisch beheerplan als richtsnoer voor het beheer.

Huidige situatie speeltuin op de Zandvlakte

Veiligheid, toezicht en handhaving

Kwesties

- Handhaving van regels en afspraken schiet tekort, waardoor correcties uitblijven en gedrag van bezoekers afhankelijk is van individuele opvattingen, mentaliteit en onderlinge beïnvloeding.
- Onderschatting van consequenties van vandalisme en oneigenlijk gebruik. Gemeente noch politie zien onder ogen dat de kwaliteit van voorzieningen en het groen hieronder ernstig te lijden hebben.
- Verbindingen tussen het groengebied en omliggende wegen zijn soms zo abrupt dat onveilige verkeerssituaties ontstaan, bijvoorbeeld als een fietser met enige snelheid (e-bikes) direct vanuit het groen op een autoweg terecht komt.

Actiepunten

- 10 Aanstellen van een vaste 'boswachter' voor park en bos die zichtbaar aanwezig is in het gebied, de natuur op zijn of haar duimpje kent, kennis en wetenswaardigheden deelt met bezoekers, mensen aanspreekt op hun gedrag als zich dat niet verhoudt tot de waarden van het gebied en waar nodig een bon uitschrijft voor vandalisme en gemotoriseerd verkeer in het gebied. Als de boswachter erom vraagt, aanvullend toezicht in de nacht.
- 11 Benoemen van park- en bosambassadeurs (vrijwilligers) die samen met de 'boswachter' optrekken, gericht op meer betrokkenheid bij het gebied. Dit vanuit de overtuiging dat kennisdeling (je ziet iets pas als je weet dat het er is) en sociale contacten (elkaar betrekken en aanspreken) aan de wieg staan van mentaal eigenaarschap bij bezoekers.
- 12 Beëindigen van de status van experimenteergebied voor de internationale zone met alle consequenties van internationale congressen en 'toppen'. Voorkomen dat uit voorzorg voor veiligheid in luttele dagen jarenlange inspanningen voor meer biodiversiteit en meer betrokkenheid teniet worden gedaan

Referentie handhaving en informatie door boswachter

Impressie toevoeging informatiecentrum en bewegwijzering

Evenementen, horeca en handel

Kwesties

- Beoordeling van vergunningaanvragen alsof alle groengebieden gelijk zijn en alsof elk groengebied alle soorten evenementen moet kunnen bedienen, terwijl andere (groen)gebieden zich bijvoorbeeld beter lenen voor grootschalige evenementen dan Westbroekpark en Scheveningse Bosjes.
- Overwaardering van het gebied als economische verdienmogelijkheid op korte termijn in vergelijking tot kwalitatieve verdienmogelijkheden van stilte, natuur, ruimte en medegebruik op langere termijn.
- Overschrijding van het natuurlijke draagvermogen van het gebied door meer evenementen en meer (ambulante) handel waardoor meer mensen vooral in pieken gebruik maken van het gebied.

Actiepunten

- 13 Beperken van het aantal grote evenementen met meer dan duizend bezoekers tot de bestaande twee evenementen in het Westbroekpark: De Parade en Food Truck Festival. Mochten deze evenementen stoppen, dan geen grote evenementen meer. Hierdoor ontstaat meer gebruikruimte voor passende kleinere evenementen.
- 14 Inpassen van kleinere evenementen met minder dan duizend bezoekers in het kwetsbare Westbroekpark: gebruik niet meer dan een derde van de speelweide, selecteer op cultureel karakter, voor een brede doelgroep, gebruik onversterkte of licht versterkte muziek tot een bescheiden geluidsniveau, respecteer het broedseizoen en het gewone gebruik in het voorjaar (evenementen na 1 juli) en limiteer het aantal dagen met evenementen overdag tot twintig per jaar en 's avonds tot maximaal drie bovenop het huidige aantal van veertien.
- 15 Afzien van (commerciële) markten en nieuwe vergunningen voor ambulante handel, venters en horeca binnen het gebied. Mocht een ondernemer van horeca in het gebied stoppen, dan als gemeente overwegen de betreffende opstal te kopen en geschikt te maken als onderkomen voor de boswachter en de ambassadeurs, informatiecentrum en inloopkantoor van waaruit beheer plaats vindt. Het wokrestaurant verdient hiervoor de voorkeur.

Huidige situatie restaurant en Rosarium

Identiteit, bekendheid en positionering

Kwesties

- Positionering van het gebied als een 'gewoon' groengebied alsof er weinig verschillen zijn met bijvoorbeeld het Malieveld, het Zuiderpark of het Scheveningse strand.
- Ontkenning van de bijzondere waarden van het gebied in stadsmedia en uitingen over de stad en de metropoolregio. Groen ontbreekt als kernwaarde in presentaties van de stad als geheel.
- Betrekkingen tussen het groengebied en het omliggende midden- en kleinbedrijf zijn nihil, wat er toe bijdraagt dat kennis van het eigene van het gebied (cultuurhistorie, biodiversiteit, gebruik, beheer, et cetera) beperkt wordt verspreid.

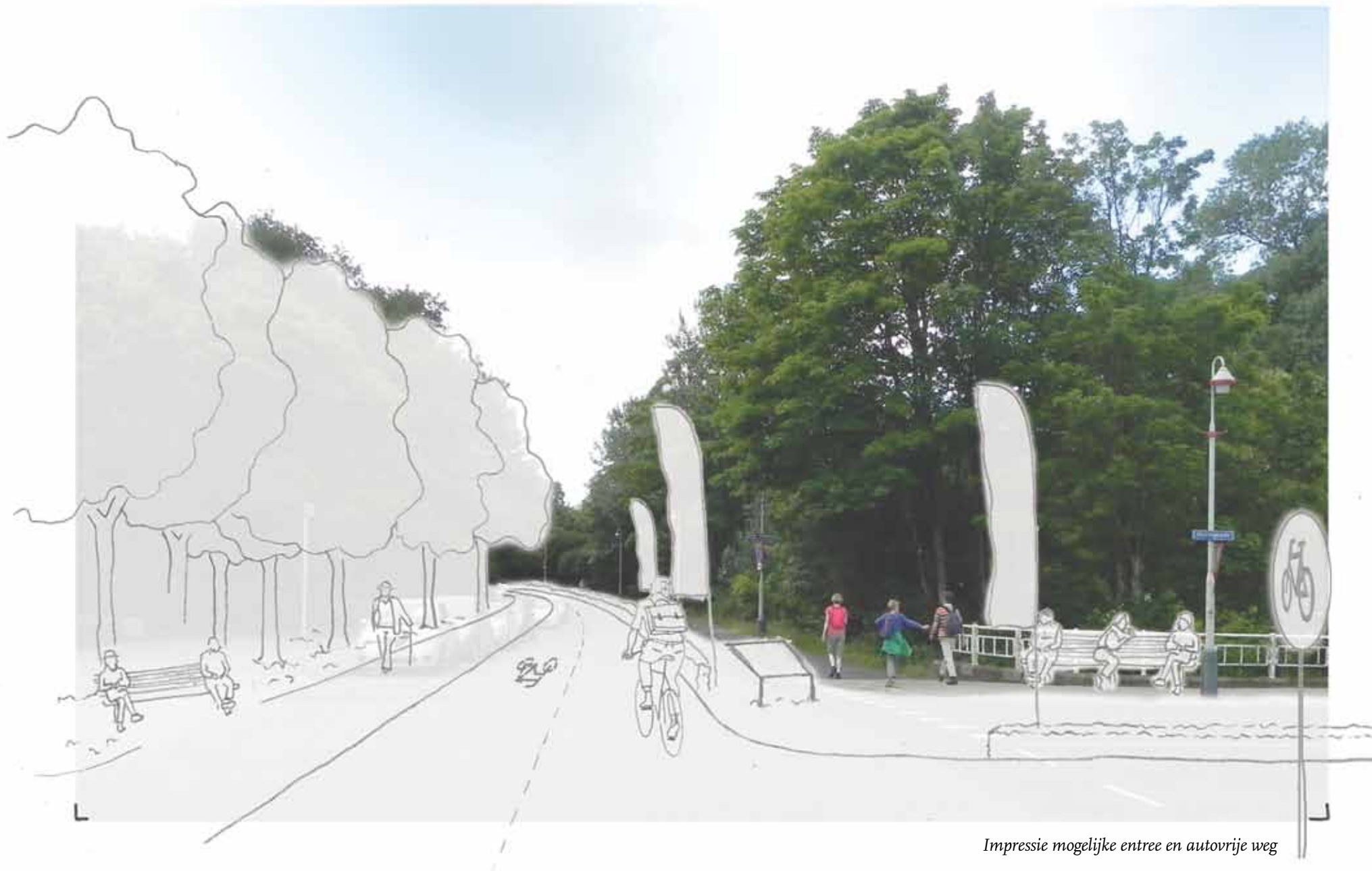
Actiepunten

- 16 Ontwerpen van een gebiedssignatuur voor buitenmeubilair, informatieborden, bouwwerken en toiletvoorzieningen en geleidelijk vervangen van bestaande objecten.
- 17 Waardig opnemen van het gebied als icoon van Den Haag en meer uitdragen van kernkwaliteiten ervan in bewegwijzeringen van en naar het gebied, wandel- en fietsroutes, kaarten, apps, brochures, excursies, hotelgidsen, websites, et cetera. Expliciet aandacht voor herdenkingen in het gebied. Erkennen van het gebied als vestigingsfactor voor talent en internationale instellingen.
- 18 Instellen van permanente beheerplatforms voor de Scheveningse Bosjes en het Westbroekpark. Zonder aanzienlijke verhoging van het jaarlijkse beheerbudget kan alleen door netwerken van vrijwilligers het maatwerk worden geleverd dat nodig is voor de beoogde kwaliteit en diversiteit. Via de vrijwilligers worden ook andere Hagenaars betrokken bij ontwikkelingen in hun groene long.

Huidige situatie Ver Huellweg / kruising Haringkade

Impressie mogelijke entree en autovrije weg

Tijdslijn voor actiepunten

Actiepunt	2018	2019 - 2020	2025
Natuur en biodiversiteit			
1	✿		
2	✿		
3	✿		
Verbindingen voor mens en dier			
4			✿
5		✿	✿
6			✿

Actiepunt	2018	2019 - 2020	2025
Gebruik, beheer en onderhoud			
7		*	
8			*
9	*		
Veiligheid, toezicht en handhaving			
10	*		
11	*		
12	*	*	
Evenementen, horeca en handel			
13	*		
14	*		
15	*		
Identiteit, bekendheid en positionering			
16	*	*	
17	*		
18	*		

Bijlage bij actiepunten

De grote lijn van onze visie is opgenomen in het visiedocument. Hieronder zijn – wederom gegroepeerd per thema – toelichtende aanbevelingen, aanvullingen, extra verbeterpunten en suggesties opgenomen.

Natuur en biodiversiteit

In de visie: ecologisch beheer; rustgebieden; behoud oppervlak en verbetering ecologische verbindingen

Algemeen: natuurbeheer betekent niet “exploitatie” van het gebied waarbij het beheer enkel financieel gewin dient op te leveren. Er spelen zich in de natuur allerlei processen af die ons als individu en maatschappij onschatbare, maar niet altijd tastbare voordelen opleveren. Door deze “ecosysteemdiensten” te benoemen kan de werkelijke waarde van het gebied inzichtelijk worden gemaakt en kunnen op basis daarvan beslissingen worden genomen.

- 1 Bij ecologisch beheer hoort een heroverweging van de huidige (acht) onderhoudsvakken. Bij een beheer op basis van de ruimtelijke structuren van het bos kan het onderhoud beter gefaseerd en extensief worden verricht, gekoppeld aan de VTA-inspectie (visuele boominspectie). Enkele aanvullende voorbeelden van ecologisch beheer:
  - Stimuleer en voeg inheemse soorten toe, bijvoorbeeld bij nieuwe aanplant. Gebruik daarbij plantmateriaal afkomstig uit de omgeving.
  - Zorgvuldig maaibeleid, zoals langs de Cremerweg.
  - Onderzoek mogelijkheid realiseren vlinder/bijenidylles (bloemenweides) en meer plekken met stinsenplanten.

- 2 Bij het aanwijzen van rustgebieden is een daarop afgestemd hondenbeleid noodzakelijk.
- 3 Om vitale populaties van kwetsbare soorten te realiseren zijn vaak relatief eenvoudige middelen beschikbaar. Denk aan plaatsing van eekhoornkasten of ijsvogelwanden. Enkele andere soorten zijn zo dominant aanwezig (ganzen in het Westbroekpark) dat ze overlast of schade aan de natuur kunnen aanrichten. Een diervriendelijk “afschrikbeleid” dient in dat geval overwogen te worden.

Verbindingen voor mens en dier

In de visie: overkluizingen Teldersweg; vergroenen van wegen; geleidelijk autovrij maken

- 4 De voorgestelde aanpassingen aan de Teldersweg hebben tot doel de weg zoveel mogelijk uit het zicht en het gehoor te krijgen. Tevens bieden ze unieke kansen om natuur met natuur te verbinden en goede verbindingen voor de ongemotoriseerde mensen te realiseren. Bijzondere aandacht bij het ontwerp vergen het behoud van:
- Een doorgaande fietsverbinding langs de Teldersweg
  - De kruising bij de Van Stolkweg
  - Toegang tot de monumenten rond de Waterpartij, ook voor mensen met een lichamelijke beperking.
- De Denktank heeft inmiddels met meerdere experts contact gehad over de technische uitvoering van de aanpassingen. Die opgebouwde kennis zal in de uitwerkingsfase graag ter beschikking worden gesteld. Tot de overkluizingen/natuurbruggen gerealiseerd zijn, kan met eenvoudige middelen een veiligere oversteek gemaakt worden middels verkeerslichten op afroep ter hoogte van de Dwarsweg/Galgenpad.
- 5 Een vergroening kan ook worden gerealiseerd door de wegendriehoek bij de Kerkhoflaan/Bankastraat/Aletta Jacobsweg om te vormen tot een kruising in het verlengde van de Bankastraat. Het vrijkomende deel kan aan de natuur worden toegevoegd.

- 6 Bij het geleidelijk autovrij maken dienen bewoners en ondernemers betrokken te worden. Voor er - naast vergroening - sprake is van het eventueel afsluiten van wegen zal eerst nader onderzoek naar de effecten hiervan moeten worden verricht, bijvoorbeeld tijdens een realistische proefperiode. Ook hier dienen de bewoners en ondernemers betrokken te worden voordat tot uitvoering overgegaan wordt. Betrek ook het parkeerbeleid hierbij: stel met omwonenden / bewonersorganisaties parkeerregimes op die aansluiten bij de directe omgeving van het gebied. Onderzoek het mogelijke gebruik van de parkeergarage bij Madurodam als openbare parkeerplek en het instellen van pendeldiensten of andere vormen van semi-publiek transport om de herdenkingsplekken benaderbaar te houden.

Gebruik, beheer en onderhoud

In de visie: scheiden van paden; vervangen asfalt; benutten van kansen voor de natuur en maken beheerplan

- 7 Door opkomst van snelle (en geluidloze) elektrische fietsen, scooters en auto's neemt het risico op confrontaties met wandelaar of "traditionele" fietser toe. Daar waar die elkaars wegen kruisen dienen snelheidsadviserende verkeersmaatregelen toegepast te worden.
- 8 Prioriteit bij de afweging van vervanging dan wel vermindering van asfalt ligt bij de wegen en paden welke nu in slechte staat van onderhoud zijn. Ster- en hoofdfietsroutes, lange afstand fiets- en wandelroutes blijven behouden, hoewel de exacte loop van de paden zo nodig kan worden aangepast. Mensen met een lichamelijke beperking moeten goede toegang tot het gebied behouden.
- 9 De kansen worden optimaal benut wanneer meetbaar wordt gemaakt of maatregelen effect sorteren, dan wel bijsturing nodig hebben. Er zijn al vele vrijwilligers actief in het gebied, o.m. bij het inventariseren van fauna en flora. Maak gebruik van hun kennis en ervaring, en die van de boswachter (zie ook punt 10). Gebruik regelmatig terugkerende monitoring (o- en vervolgmetingen) om de ontwikkeling en realisatie van de kansen te volgen. Een hulpmiddel hierbij kan de kanskaart vormen die in opdracht van de Denktank wordt ontwikkeld en te vinden zal zijn op onze website.

Veiligheid, toezicht en handhaving

In de visie: boswachter; ambassadeurs; geen experimenteelgebied

- 10 De boswachter appelleert aan een romantisch gevoel. Echter moet de hedendaagse boswachter naast zijn educatieve taak ook als BOA optreden. Naast vandalisme en ongewenst verkeer kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:
  - Controle vissers op (naleving en bezit) visvergunning
  - Maximaliseer het aantal honden van een uitlaatservice
  - Verbod snelle gemotoriseerde boten in/rond Waterpartij en tevens rekening houden met toegang tot stille delen tijdens broedseizoen.Onderzoek of vormen van "nudging" ongewenst gedrag kunnen voorkomen.
- 11 Bos en park zijn voor ons allemaal en we gaan er mee om op een wijze die ze behouden voor ons nageslacht. Onderzoek of vormen van "nudging" ongewenst gedrag kunnen voorkomen.
- 12 Als voorbeeld is hier de NSS-top uit 2014 te noemen waarbij op grote schaal schade aan de bermvegetatie is aangericht.

Evenementen, horeca en handel

In de visie: beperk grote evenementen; inpassen kleinere culturele evenementen; geen markten of nieuwe vergunningen ambulante handel

13, 14, 15 Aan de randen van het gebied is horeca te vinden. Binnenin het gebied hoort dit niet thuis. Evalueer de evenementen en de voorgestelde evenementenregels (paspoort) op regelmatige basis met organisatoren, gemeente en omwonenden.

Identiteit, bekendheid en positionering

In de visie: gebiedssignatuur en buitenmeubilair; opnemen in profilering Den Haag; beheerplatforms

16 Ontwerpen van een eenvoudige en sobere gebiedssignatuur in samenwerking met het publiek. Aandacht voor buitenmeubilair:

- Plaatsing duurzaam ingepast openbaar toilet bij de zandspeelplaats aan de Ary van der Spuyweg
- Meer en betere prullenbakken (beheerpunt: deze regelmatig legen op drukke dagen)
- Kies voor preventie van schade bij keuze voor meubilair ipv herstellen.
- In overleg met Dunea het aantal openbare waterkranen vergroten. Borden van beperkte omvang tonen een overzichtskaartje met paden en geven bezoekers bijvoorbeeld informatie over de geschiedenis, de flora en fauna en het onderhoud.

17 Trots zijn op het iconisch gebied, ook mentaal eigenaarschap, houdt ook in het inzichtelijk maken van de (eco)diensten die het gebied levert. Stimuleer het organiseren van educatieve wandel/fietstochten onder deskundige leiding.

18 Tot recent was er een Beheerplatform Scheveningse Bosjes, waarin gemeente, beheerder, gebruikers, omwonenden en belangenorganisaties (denk bijvoorbeeld aan de AVN en Fietsersbond) zitting hadden. Op regelmatige basis werden concrete wensen, constatering en plannen met elkaar besproken en teruggekoppeld aan de respectievelijke achterbannen. Naast het (opnieuw) instellen van het genoemde Beheerplatform is een dergelijk platform ook voor het Westbroekpark aan te bevelen.

Goed beheer door professionals en betrekken en aansturen van vrijwilligers vraagt ook een structurele verhoging van het groen- en participatiebudget. Alleen dan kan er een meerjarig, gefaseerd en extensief ecologisch beheer plaatsvinden. Gezien het belang van de gebieden voor heel Den Haag is een stadsbrede financiële ondersteuning gewenst.

Intensivering van onderhoud aan de parels van het gebied (denk aan het Rosarium) is essentieel om de kwaliteit te handhaven. Ook opleiding van groenbeheerders en het stimuleren van carrièremogelijkheden voor beheerders binnen de groenafdelingen horen hierbij.

Colofon

Visie

Toon Boersma
Herma van der Broek
Derk Hazekamp
Christien Iliano
Caroline de Jong
Marius Kolff
Carsten de Koning
Marieke McKenna
Tjarda Roeloffs Valk
Piet Hein Scheer
Frank van der Valk
Christa van Zeggeren

Tekst

Peter van Rooy

Facilitatie

Charlotte Cammelbeeck
(projectmanager Gemeente Den Haag)
Eljo de Galan
(adviseur participatie)
Iris van den Heuvel
(notulist)
Bart Kerner
(procesmanager Gemeente Den Haag)
Peter van Rooy
(procesbegeleider)
Projectgroep Westbroekpark,
Scheveningse Bosjes inclusief Waterpartij
(Gemeente Den Haag)

Beeldmateriaal

Collectie Haags Gemeentearchief
Piet Hein Scheer
zootz

Vormgeving en druk

zootz
Impressed

Uitgave

Denktank Westbroekpark, Scheveningse Bosjes
inclusief Waterpartij, september 2017

Aanvullende informatie

www.denktankscheveningsebosjes.nl

Met dank aan al die bewoners, bezoekers en experts die het afgelopen jaar hebben bijgedragen aan de visie.

Waterpartij Scheveningsche Boschjes